

Zespół Szkół w Łukawcu

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania
przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych
ocen klasyfikacyjnych**

PRZYRODA

Klasa 4

Rok szkolny 2026/2027

Katarzyna Urban

I Kontrakt między nauczycielem a uczniem

- 1) Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z obowiązującymi zasadami zawartymi w Statucie Szkoły.
- 2) Oceny są jawne, wystawiane zgodnie z wymaganiami edukacyjnymi , z którymi uczniowie zapoznawani są na pierwszej lekcji w roku szkolnym.
- 3) Prace klasowe(sprawdziany, testy) , kartkówki są obowiązkowe.
- 4) Sprawdziany i testy zapowiadane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Informacja ta potwierdzona jest wpisem w dzienniku elektronicznym.
- 5) Kartkówki mogą być niezapowiedziane i obejmują materiał najwyżej z 3 ostatnich lekcji.
- 6) Uczeń nieobecny podczas pisania pracy klasowej, powinien ją napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem. W dzienniku elektronicznym, w rubryce (sprawdzian, test, kartkówka) nauczyciel wpisuje symbol “nb” i zastępuje go oceną, otrzymaną przez ucznia z danej pracy klasowej. Jeżeli uczeń nie przystąpi do pisania pracy klasowej w uzgodnionym terminie, nauczyciel ma prawo do przeprowadzenia jej na lekcji, na której uczeń jest obecny.
- 7) Każdy uczeń ma prawo do poprawy niedostatecznych, dopuszczających oraz dostatecznych ocen częściowych ze sprawdzianów i testów w ciągu 2 tygodni od dnia wpisania oceny do dziennika elektronicznego.
- 8) Uczeń, który w terminie nie poprawi oceny, traci prawo do jej poprawy.
- 9) Uczeń ma możliwość tylko jednorazowej poprawy oceny.
- 10) Kartkówki, oceny za prowadzenie ćwiczeń, zeszytu przedmiotowego, nie podlegają poprawie.
- 11) Poprawione sprawdziany, testy oddawane są w terminie do dwóch tygodni, natomiast kartkówki w ciągu jednego tygodnia. Uczeń nie zabiera prac pisemnych do domu. Stanowią one dokumentację szkolną i są przechowywane do wglądu rodzica do końca roku szkolnego.
- 12) Uczeń ma prawo do zgłoszenia w ciągu semestru swojego nieprzygotowania do lekcji z określonych obszarów aktywności- rozumie się przez to:
 - dwukrotny brak podręcznika, ćwiczeń lub zeszytu przedmiotowego,
 - Dwukrotne nieprzygotowanie do odpowiedzi ustnej.

- 13) Po wykorzystaniu limitu, w przypadku powyższych obszarów aktywności, nauczyciel zgłasza ten fakt wychowawcy oraz rodzicom/opiekunom prawnym za pośrednictwem dziennika elektronicznego.
- 14) Prace domowe pisemne lub praktyczno-techniczne są nieobowiązkowe i nie ustala się z nich ocen. Nauczyciel sprawdza pracę domową i przekazuje uczniowi informację zwrotną na jej temat.
- 15) Aktywność na lekcji jest oceniana plusami. Za 3 zebrane plusy uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą. Przez aktywność na lekcji rozumie się:
- częste zgłaszanie i udzielanie poprawnych odpowiedzi,
 - poprawne wnioskowanie,
 - aktywna praca w grupie,
 - wykonywanie dodatkowych zadań.
- 16) Przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia oraz zalecenia zawarte w opinii lub orzeczeniu Poradni Psychologiczno Pedagogicznej.
- 17) Na koniec półroczna lub na koniec roku szkolnego, nie przewiduje się żadnych sprawdzianów zaliczeniowych czy poprawkowych.
- 18) Jeżeli przewidywana ocena śródroczna lub roczna jest oceną niedostateczną, nauczyciel ma obowiązek poinformować o niej ucznia, a poprzez wychowawców rodziców/opiekunów prawnych na miesiąc przed radą klasyfikacyjną.
- 19) Ustalona przez nauczyciela na koniec roku szkolnego ocena niedostateczna, może być zmieniona tylko w wyniku egzaminu poprawkowego zgodnie z zasadami określonymi w Statucie Szkoły.

II Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów

1. Formy aktywności oceniane na lekcjach przyrody:

- prace klasowe (sprawdziany, testy),
- kartkówki,
- odpowiedzi ustne,

- samodzielna praca na lekcji,
- zeszyt ćwiczeń
- zeszyt przedmiotowy,
- aktywność na lekcji,
- praca w grupie,
- udział w dyskusji,
- udział i osiągnięcia w konkursach przyrodniczych- szkolnych, powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich
- Umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce (posługiwanie się przyrządami przyrodniczymi, jak: lupa, kompas, mikroskop, przyrządy do obserwacji składników pogody, plan, mapa).

2. Powyższe formy aktywności oceniane są według następującej skali ocen:

0 - 29 %	niedostateczny- 1
30 - 49 %	dopuszczający- 2
50 - 69 %	dostateczny- 3
70 - 89 %	dobry- 4
90 - 95 %	bardzo dobry -5
96 - 100%	celujący-6

3. Oceny za wszystkie formy aktywności wystawiane są z wagą 1.

4. Zasady ustalania oceny śródrocznej i rocznej.

Ocena śródroczna i roczna jest wynikiem oceny sugerowanej przez dziennik elektroniczny, wyliczający tak zwana średnią ważoną oraz oceny proponowanej dla danego ucznia przez nauczyciela.

Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę szkolną według schematu:

Średnia	Ocena
1,69 i poniżej	Niedostateczny
od 1,70 do 2,69	Dopuszczający
od 2,70 do 3,69	Dostateczny
od 3,70 do 4,69	Dobry
od 4,70 do 5,49	Bardzo dobry
od 5,50	Celujący

Ostateczna decyzja dotycząca wystawienia oceny śródrocznej i rocznej należy do nauczyciela przedmiotu.

III Ogólne kryteria oceniania

Stopień celujący:

- wiedza i umiejętności określone programem zostały przyswojone przez ucznia w pełnym zakresie,
- uczeń twórczo oraz samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania;
- proponuje oryginalne rozwiązania;
- wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia;
- nie powiela cudzych poglądów, lecz potrafi krytycznie ustosunkować się do prezentowanego materiału;
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych na różnych szczeblach;
- potrafi stosować wiadomości w sytuacjach problemowych,
- umie formułować i dokonywać analizy lub syntezy nowych zjawisk,

Stopień bardzo dobry:

- wiedza i umiejętności określone programem zostały przyswojone przez ucznia w prawie pełnym zakresie;
- uczeń sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami i potrafi je wykorzystać w praktyce;

- umie samodzielnie formułować wnioski z przebiegu lekcji;
- bierze aktywny udział w zajęciach szkolnych i pozaszkolnych;
- uczestniczy w konkursach organizowanych na terenie Szkoły;
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są na wysokim poziomie;
- potrafi biegle i samodzielnie używać sformułowań przyrodniczych,
- dostrzega i ocenia związki dotyczące zjawisk przyrodniczych i działalności człowieka,
- przewiduje następstwa i skutki działalności człowieka oraz przebieg procesów naturalnych w przyrodzie
- jest systematyczny

Stopień dobry:

- uczeń opanował wiedzę i umiejętności przewidziane podstawą programową w stopniu dobrym
- poprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami;
- umie samodzielnie rozwiązać typowe zadania teoretyczne i praktyczne;
- jego prace pisemne i ustne wypowiedzi są na dobrym poziomie, nie powieli popełnionych wcześniej błędów;
- jest zawsze przygotowany do lekcji i bierze w nich czynny udział.
- poprawnie używa podręczników z zakresu wiedzy przyrodniczej oraz pomocy naukowych,
- właściwie wykorzystuje przyrządy do obserwacji i pomiarów elementów przyrody,
- właściwie stosuje terminologię przedmiotową.

Stopień dostateczny:

- uczeń opanował wiadomości i umiejętności zawarte w podstawach programowych, najważniejsze z punktu widzenia potrzeb edukacji;
- jest w stanie rozwiązać zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności;
- systematycznie pracuje nad poprawą własnych błędów.
- potrafi korzystać przy pomocy nauczyciela z innych źródeł wiedzy,
- prawidłowo stosuje większość terminów przyrodniczych,
- próbuje analizować, porównywać, wnioskować i zajmować określone stanowisko.

Stopień dopuszczający:

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
DZIAŁ I. Okiem badacza						

1	Co to jest przyroda?	▶ wymienia zasady właściwej organizacji miejsca nauki ▶ wymienia cechy organizmów	▶ wymienia czynniki wspierające naukę ▶ określa zasady bezpieczeństwa podczas zajęć terenowych ▶ nazywa składniki przyrody ożywionej i nieożywionej	▶ dzieli elementy środowiska na ożywione i nieożywione	▶ posługuje się pojęciem „antropogeniczny” – wskazuje czynniki wspierające naukę i je wykorzystuje ▶ odróżnia elementy ożywione od nieożywionych	▶ projektuje miejsce przyjazne nauce ▶ analizuje wpływ człowieka na przyrodę
2	Jak moje zmysły pomagają poznawać przyrodę?	▶ wymienia narządy zmysłów ▶ rozpoznaje i nazywa przyrządy wspierające narządy zmysłów w poznawaniu przyrody	▶ wymienia narządy zmysłów i podaje jakim zmysłom odpowiadają	▶ ocenia, które zmysły służą do poznawania przyrody	▶ bada współpracę węchu i smaku	▶ projektuje doświadczenia badające działanie zmysłów
3	Jak nie zgubić się w terenie?	▶ rozpoznaje kompas i wskazuje, do czego służy ▶ podaje nazwy kierunków głównych (N, S, E, W) ▶ odszukuje na mapie/planie tytuł i legendę	▶ wyznacza kierunki świata za pomocą kompasu (wg instrukcji) ▶ odczytuje z legendy podstawowe znaki i wskazuje je w treści mapy	▶ określa swoje położenie i położenie obiektów w okolicy, używając kompasu ▶ posługuje się mapą/planem najbliższej okolicy (również cyfrową) ▶ wymienia kierunki pośrednie i wskazuje ich ułożenie na różny kierunków	▶ orientuje mapę za pomocą kompasu lub obiektów w terenie ▶ odszukuje na mapie wszystkie główne elementy (tytuł, legenda, treść, skala) i wyjaśnia ich rolę ▶ poprawnie określa kierunki położenia kilku obiektów względem siebie na mapie i w terenie	▶ samodzielnie dobiera najlepszą metodę orientowania mapy i uzasadnia wybór ▶ rozwiązuje zadania problemowe (np. planowanie dojścia „najkrótszą”/„najbezpieczniejszą” drogą z użyciem mapy) ▶ wykrywa i wyjaśnia typowe błędy (np. nieprawidłowe ustawienie kompasu, brak orientacji mapy) ▶ wyjaśnia, czym jest widnokrąg
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				

4	Jak prowadzić doświadczenia przyrodnicze?	▶ wymienia etapy prowadzenia doświadczeń przyrodniczych ▶ nazywa próbę kontrolną i badawczą	▶ wyjaśnia pojęcia hipoteza, problem badawczy ▶ prezentuje wyniki doświadczeń w postaci notatek z obserwacji ▶ wykonuje doświadczenia wg instrukcji	▶ dokumentuje wyniki doświadczeń w oczekiwanej formie ▶ porównuje i rozróżnia próby kontrolną i badawczą	▶ stawia i weryfikuje hipotezy ▶ analizuje wyniki doświadczeń na podstawie prezentacji wyników	▶ planuje własne doświadczenia przyrodnicze ▶ argumentuje wpływ detergentów na środowisko przyrodnicze
5	Jak oglądać mikroświat?	▶ nazywa szkiełka niezbędne do wykonania preparatu (podstawowe, nakrywkowe) ▶ podaje etapy wykonania preparatu mikroskopowego, ▶ wymienia poziomy organizacji życia	▶ ilustruje obraz widziany pod mikroskopem ▶ prawidłowo wykonuje preparat mikroskopowy	▶ proponuje obiekty, z których można wykonać preparat mikroskopowy ▶ planuje obserwacje mikroskopowe	▶ analizuje obraz widziany pod mikroskopem ▶ przyporządkowuje obserwowany obiekt na zdjęciu/rycinie do odpowiedniego poziomu organizacji życia	▶ prawidłowo wykonuje preparat mikroskopowy z zaproponowanych przez siebie obiektów
6	Podsumowanie działu	▶ wszystkie wymagania z tematów 1–6				
DZIAŁ II. Na lądzie						
1	Z czego jest zbudowana powierzchnia Ziemi?	▶ wyjaśnia, czym jest skała ▶ dzieli skały na lite, zwięzłe i luźne ▶ wskazuje, że gleba różni się od skały	▶ bada podstawowe właściwości skał (barwa, spójność, twardość, odporność na wodę) wg instrukcji ▶ korzysta z atlasu/kłucza do rozpoznawania skał (z pomocą) ▶ pobiera próbkę gleby i opisuje jej cechy w prosty sposób	▶ rozpoznaje skały w najbliższej okolicy i podaje ich cechy ▶ charakteryzuje glebę w okolicy (np. barwa, ziarnistość, domieszki) ▶ porównuje próbkę gleby z ziemią ogrodową na podstawie obserwacji	▶ porównuje skały z okolicy z przykładami skał występujących w Polsce ▶ opisuje sposoby powstawania wybranych skał (na przykładach) ▶ podaje przykłady wykorzystania skał przez człowieka i uzasadnia je właściwościami	▶ wyjaśnia pojęcie litosfery i odnosi je do skał/minerałów ▶ podaje przykłady minerałów (w tym skałotwórczych i kamieni szlachetnych) oraz ich zastosowań ▶ wyjaśnia i uzasadnia stwierdzenie „życie zaczyna się na skale”

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
2	Jakie organizmy mogę spotkać w mojej okolicy?	- wymienia królestwa organizmów żywych - odszukuje zdjęcia i nazwy organizmów w poradnikach i kluczach	- wnioskuje o przynależności do zwierząt lub roślin na podstawie cech organizmu - klasyfikuje rośliny do zarodnikowych lub nasiennych - klasyfikuje zwierzęta do kręgowych lub bezkręgowych	- zna przykłady pospolitych gatunków roślin i zwierząt w swojej okolicy - korzysta z kluczy dychotomicznych do oznaczania roślin lub zwierząt - korzysta z aplikacji do oznaczania gatunków	weryfikuje przynależność organizmu do przypisanej grupy na podstawie jego cech budowy	tworzy listę pospolitych gatunków spotykanych okolicy
3	Jak odżywiają się organizmy?	- wymienia przystawania do sposobów odżywiania - rozpoznaje na grafice/zdjęciu organizm samożywny i cudzożywny - wymienia elementy łańcuchów pokarmowych pasania	- wyjaśnia pojęcia: samożywność, cudzożywność - wymienia przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych - interpretuje proste sieci troficzne	- wskazuje producentów i konsumentów kolejnych rzędów w łańcuchach i sieciach troficznych - analizuje przystosowania do sposobu odżywiania organizmu okazanego na ilustracji lub okazy wg jego cech budowy	- konstruuje łańcuchy pokarmowe - analizuje sieci troficzne	projektuje proste sieci troficzne
4	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania z tematów 1–3				

DZIAŁ III. W wodzie

1	Dlaczego woda jest wyjątkowa?	▶ wymienia właściwości wody ▶ wymienia stany skupienia (stały, ciekły i gazowy)	▶ wymienia przemiany pomiędzy stanami skupienia: parowanie, skraplanie, krzepnięcie i topienie ▶ wyjaśnia znaczenie gęstości wody w temp. 4° C dla funkcjonowania organizmów wodnych zimą	▶ wyjaśnia jakim zmianom stanów skupienia ulega woda w przyrodzie – opisuje anomalie gęstości wody w temp. 0 °C ▶ bada i opisuje właściwości stanów skupienia materii (kształt i ściśliwość) i łączy je z drobinowym modelem budowy materii	▶ bada i określa właściwości wody (stan skupienia, barwę, mętność, zapach) ▶ bada tonięcie i pływanie ciał w wodzie, łącząc je z pojęciem gęstości	▶ projektuje własne doświadczenia dotycząc wody i zmiany stanów jej skupienia
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
2	Jak wygląda życie w wodzie?	▶ wymienia cechy środowiska wodnego ▶ dzieli wody powierzchniowe na płynące i stojące	▶ wymienia przystosowania różnych organizmów do życia w wodzie ▶ wyjaśnia czym różni się środowisko lądowe od wodnego	▶ wykonuje obserwacje w terenie organizmów przystosowanych do życia w wodzie ▶ rozpoznaje i nazywa organizmy wodne po zdjęciach/rysunkach	▶ porównuje wody stojące i płynące ▶ porównuje warunki panujące w środowiskach wodnych do warunków środowisk lądowych ▶ rozpoznaje i nazywa organizmy wodne w terenie	▶ korzysta z dychotomicznego klucza do oznaczania roślin i zwierząt wodnych
3	Dokąd płynie rzeka?	▶ wskazuje na mapie rzekę i jej ujście lub źródło ▶ rozpoznaje na ilustracjach wybrane organizmy żyjące w rzece ▶ podaje 1–2 przykłady wykorzystania rzek przez człowieka	▶ wskazuje elementy systemu rzeczno-jeziornego: rzeka główna, dopływ, źródło, ujście ▶ określa kierunek płynięcia rzeki na podstawie mapy ▶ ocenia stan wody na podstawie prostych obserwacji makroskopowych próbek	▶ rozpoznaje w terenie lub na modelu elementy doliny rzecznej ▶ rozróżnia składniki krajobrazu stworzone przez rzekę (np. zakola, dolina, brzegi) ▶ omawia funkcje rzeki i jej doliny (dla przyrody i człowieka)	▶ charakteryzuje warunki życia organizmów w różnych biegach rzeki (górny/środkowy/dolny) ▶ rozróżnia dopływy lewo i prawobrzeżne ▶ omawia walory przyrodnicze wybranej rzeki	▶ formułuje wnioski o sposobie działania rzeki jako „rzeźbiarza krajobrazu” ▶ proponuje działania chroniące rzekę i uzasadnia ich znaczenie ▶ bada w terenie prędkość nurtu (z użyciem pomiaru odległości i czasu) i zapisuje wynik

4	Podsumowanie działań	► wszystkie wymagania z tematów 1–3				
DZIAŁ IV. Wokół Ziemi						
1	Dlaczego nie widzę powietrza wokół siebie?	► odczytuje skład powietrza z dostępnych źródeł ► odczytuje z mapy internetowej stan powietrza w swojej okolicy	► wymienia właściwości tlenu i dwutlenku węgla (barwa, zapach, palność) ► wyjaśnia pojęcie smog	► omawia przyczyny i czynniki sprzyjające powstawaniu smogu ► rozpoznaje tlen i dwutlenek węgla po ich właściwościach	► bada właściwości (stan skupienia, barwę, rozpuszczalność w wodzie, zapach, palność) powietrza i jego wybranych składników: tlenu i dwutlenku węgla ► bada i ocenia jakość powietrza w najbliższej okolicy, wyjaśnia jego wpływ na zdrowie człowieka	► porównuje właściwości (stan skupienia, barwę, rozpuszczalność w wodzie, zapach, palność) powietrza i jego wybranych składników: tlenu i dwutlenku węgla ► proponuje działania ograniczające ryzyko wystąpienia smogu w swojej okolicy
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
2	Skąd się bierze tlen w powietrzu?	► omawia znaczenie tlenu dla organizmów żywych i środowiska ► wykrywa dwutlenek węgla w wydychanym powietrzu	► wyjaśnia rolę fotosyntezy dla świata organizmów żywych ► wyjaśnia rolę oddychania wewnątrzkomórkowego ► analizuje na podstawie mapy, warunki dla fotosyntezy, jakie występują w różnych miejscach na świecie	► bada wpływ różnych czynników na intensywność fotosyntezy wg instrukcji ► odróżnia fakty od opinii, ocenia wiarygodność źródeł, rodzaj przedstawionych dowodów oraz charakter przekazu	► stawia hipotezy i problemy badawcze podczas badania wpływu różnych czynników na intensywność fotosyntezy	► projektuje doświadczenia, w których można zbadać wpływ różnych czynników na intensywność fotosyntezy i oddychania tlenowego

3	Skąd się biorą chmury?	▶ podaje przykłady konwekcji ▶ opisuje, że chmury powstają z pary wodnej w powietrzu ▶ rozpoznaje na ilustracjach wybrane rodzaje chmur	▶ wyjaśnia na czym polega konwekcja ▶ demonstruje powstawanie „chmury” ▶ korzysta z atlasu/kłucza do rozpoznawania chmur ▶ dzieli chmury wg kształtu lub wysokości (podaje przykłady)	▶ wyjaśnia pojęcia: atmosfera ▶ bada i opisuje konwekcję w cieczech i gazach (co się dzieje i kiedy) ▶ wyjaśnia rolę konwekcji w powstawaniu chmur i w systemach grzewczych	▶ porównuje ze sobą kilka typów chmur ▶ wnioskuje o nadchodzącej pogodzie na podstawie typów chmur ▶ poprawnie stosuje poznane pojęcia w wypowiedzi	▶ wyjaśnia powstawanie bryzy morskiej ▶ wyszukuje informacje o chmurach i krytycznie dobiera przykłady do własnej notatki ▶ tworzy prostą instrukcję obserwacji chmur dla rówieśnika
4	Dlaczego pojawia się burza?	▶ demonstruje zjawisko elektryzowania obiektów ▶ omawia zasady bezpiecznego zachowania się podczas trwania burzy	▶ omawia powstawanie chmury burzowej ▶ opisuje etapy powstawania wyładowania atmosferycznego ▶ przewiduje możliwość wystąpienia burzy na podstawie obserwacji	▶ wyjaśnia zjawisko elektryzowania na podstawie wzajemnych oddziaływań ładunków elektrycznych ▶ korzysta z różnych źródeł informacji, by zdobyć informacje o burzy	▶ posługuje się pojęciem elektronu jako naładowanej elektrycznie cząstki elementarnej budującej materię ▶ bada zachowanie ciał naelektryzowanych ▶ wskazują metal połączony z ziemią, jako element umożliwiający rozładowanie ciał naelektryzowanych	▶ określa sposób elektryzowania pocieranych substancji na podstawie szeregu tryboelektrycznego ▶ opisuje procesy elektryzowania ciał przez tarcie i indukcję
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				

5	Skąd wiem, jaka będzie pogoda?	▶ wymienia składniki pogody ▶ wykonuje prosty pomiar temperatury powietrza termometrem ▶ podaje nazwy przyrządów służących do badania składników pogody np. barometr, wiatromierz, deszczomierz ▶ rozróżnia opady i osady atmosferyczne	▶ dokonuje pomiaru wybranych składników pogody, używając właściwych przyrządów i jednostek ▶ odczytuje z mapy aktualne dane pogodowe ▶ wyjaśnia pojęcie ciśnienia korzystając z określeń (nacisk/odkształcanie) ▶ rozróżnia stany skupienia opadów i osadów atmosferycznych	▶ wyjaśnia, czym są niższe i wyższe baryczne i jak mogą wpływać na pogodę ▶ bada skutki działania siły nacisku (proste doświadczenie/obserwacja) i opisuje wyniki ▶ omawia panujące warunki atmosferyczne na podstawie pomiarów i danych internetowych	▶ wyjaśnia zasadę działania termometru cieczowego (rozszerzalność cieplna) ▶ podaje przykład wzajemnego oddziaływania składników pogody (np. wiatr ↔ opady ↔ ciśnienie) ▶ opisuje zjawiska typu: mżawka/ulewa/zawieja	▶ wyjaśnia, jak tworzy się prognozy pogody ▶ wskazuje na mapie miejsca ekstremalnych temperatur (najwyższe/najniższe) i interpretuje informacje ▶ tworzy krótką prognozę dla okolicy na podstawie danych
6	Podsumowanie działu	▶ wszystkie wymagania z tematów 1–5				
DZIAŁ V. Krajobrazy bliższe i dalsze						
1	Blisko czy daleko?	▶ mierzy odległość w terenie w linii prostej za pomocą np. kroków/taśmy mierniczej ▶ korzysta z planu/mapy, aby wskazać dwa miejsca w okolicy ▶ wskazuje na mapie/planie skalę mapy	▶ korzysta z map i planów do określenia odległości ▶ planuje prostą trasę z użyciem mapy/planów i kompasu ▶ odczytuje ze skali, ile razy zmniejszono odległości na mapie	▶ dokonuje pomiaru odległości różnymi sposobami i porównuje wyniki ▶ podaje różnice między planem a mapą ▶ opisuje, na co zwrócić uwagę przy planowaniu trasy	▶ przelicza jednostki długości w zadaniach praktycznych ▶ wyjaśnia, jak odczytać odległości z różnych rodzajów skal ▶ wykonuje szkic przebytej drogi z zachowaniem kierunków i podstawowych proporcji	▶ samodzielnie dobiera narzędzia (cyfrowe/analogowe) do pomiaru odległości i uzasadnia wybór ▶ ocenia możliwe błędy pomiaru (np. kroki, zakręty, skala) i proponuje poprawę
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				

2	Dlaczego krajobrazy są różne?	▶ rozpoznaje na ilustracjach przykłady ekosystemów naturalnych i sztuczny ▶ opisuje krajobraz najbliższej okolicy, używając prostych określeń ▶ wskazuje elementy ożywione, nieożywione i antropogeniczne krajobrazu	▶ podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych ▶ omawia proste zależności między elementami krajobrazu ▶ podaje przykłady zmian w krajobrazie spowodowanych działalnością człowieka	▶ rozpoznaje na ilustracjach i w terenie antropogeniczne formy wypukłe i wklęsłe ▶ podaje przykłady form terenu powstałych przy udziale wody jako „rzeźbiarza” krajobrazu ▶ porównuje dwa krajobrazy podając cechy wspólne i różnice	▶ porównuje różne krajobrazy w Polsce, korzystając ze źródeł internetowych ▶ uzasadnia, jak elementy antropogeniczne zmieniają funkcjonowanie ekosystemu i krajobrazu ▶ krytycznie ocenia źródła (np. różne zdjęcia/opisy tego samego miejsca) i wyciąga wnioski	▶ tworzy pełny opis krajobrazu z logiczną strukturą (składniki + zależności + wpływ człowieka) ▶ proponuje działania ograniczające negatywny wpływ człowieka na krajobraz i uzasadnia ▶ wyjaśnia pojęcia: biotop, biocenoza i stosuje je do opisu ekosystemu
3	Czym różni się wieś od miasta?	▶ opisuje po dwie cechy krajobrazu wsi i miasta, ▶ wyjaśnia co to jest niebiesko – zielona infrastruktura ▶ wskazuje, gdzie można skorzystać ze zdjęć satelitarnych	▶ wyjaśnia, kiedy miejscowość można uznać za miasto ▶ porównuje krajobraz miasta i wsi wskazując minimum trzy różnice ▶ omawia podstawowe warunki życia w mieście i na wsi ▶ wskazuje na mapie największe miasta w Polsce	▶ podaje przykłady działań poprawiających jakość życia w mieście (zielono-niebieska infrastruktura) ▶ porównuje zdjęcia satelitarnych „kiedyś i dziś” i wskazuje zmiany ▶ dyskutuje o wpływie działalności człowieka na krajobraz stosując przynajmniej jeden argument + przykład	▶ opisuje, jak na przestrzeni lat zmieniał się krajobraz wsi i miast ▶ proponuje co najmniej dwie zmiany poprawiające komfort życia mieszkańców i uzasadnia swój wybór ▶ wymienia funkcje i korzyści zielono-niebieskiej infrastruktury, odszukuje jej przykłady w najbliższym otoczeniu	▶ samodzielnie interpretuje zdjęcia satelitarne ▶ planuje i wykonuje proste badanie terenowe (np. wpływ drzew na nagrzewanie powierzchni) oraz omawia ich wyniki ▶ tworzy krótką prezentację plakat lub infografikę „Wieś vs miasto”
4	Podsumowanie działań	▶ wszystkie wymagania z tematów 1–3				
Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				

► DZIAŁ VI. Człowiek i przyroda

1	Dlaczego moje ciało się zmienia?	► wymienia fazy rozwoju człowieka w porządku chronologicznym – wymienia oznaki dojrzenia ► wymienia substancje uzależniające	► wymienia układy narządów budujące organizm człowieka ► wyjaśnia czym jest uzależnienie ► wymienia skutki uzależnień	► opisuje fazy rozwoju człowieka w porządku chronologicznym	► identyfikuje u siebie oznaki dojrzenia	► przygotowuje prezentację na temat wpływu różnych substancji i zachowań na organizm
2	Co łączy kwiaty z kichaniem?	► wskazuje organy roślinne : korzeń łodygę i liście oraz kwiat ► wskazuje na rysunku/modelu/okazie okwiat, słupek, pręcik ► wymienia przykłady roślin trujących	► omawia budowę obupłciowego kwiatu rośliny nasiennej ► funkcje i znaczenie kwiatu i innych organów roślinnych w życiu rośliny ► wymienia objawy alergii wziewnych ► -wykonuje wg instrukcji preparat mikroskopowy pyłku roślin	► wyjaśnia dlaczego należy unikać spożywania nieznanych roślin ► wyjaśnia pojęcie alergen ► omawia sposoby przemieszczania się alergenów ► rozpoznaje na zdjęciu/obrazku lub w terenie przykłady trujących roślin ► wykonuje samodzielnie preparat mikroskopowy pyłku roślin	► analizuje budowę zewnętrzną rośliny na podstawie obserwacji ► porównuje kwiaty traw z kwiatami z okwiatem i wyjaśnia, dlaczego kwiaty traw nie wabią owadów ► sprawdza w kalendarzu pyleń, jakie rośliny pyłą w danym okresie roku	► wyszukuje, przetwarza, tworzy i prezentuje informacje na temat przyczyn powstawania alergii wziewnych u człowieka
3	Dlaczego czasem choruję?	► wymienia zwierzęta jadowite, które można spotkać w Polsce	► rozpoznaje na ilustracji zwierzęta jadowite ► wymienia przykłady organizmów z przeobrażeniem i bez przeobrażenia	► wymienia drobnoustroje chorobotwórcze i łączy je z wywołaną chorobą ► wyjaśnia działanie szczepionek	► analizuje cykle rozwojowe pasożytów ► analizuje kalendarz obowiązkowych szczepień	► proponuje profilaktyczne działania zapobiegające chorobom zakaźnym i pasożytniczym
4	Podsumowanie działu	► wszystkie wymagania z tematów 1–3				

